

BESTE CIRCULAIRE REGIO: VENLO

VISIE en BELEID (10 punten)

In hoeverre is circulariteit ingebed in de visie op provinciaal, regionaal of gemeentelijk niveau? Ga in op de integraliteit van de visie. In hoeverre worden verschillende thema's aan de voorkant ingebed, waardoor meervoudige waardecreatie kan worden gerealiseerd? In hoeverre zijn de circulaire ambities ook daadwerkelijk (juridisch) verankerd in het beleid? Geef ook aan of en hoeveel sprake er is van financiële ondersteuning met publieke middelen.

10 jaar Circulaire Economie in Venlo

Al in 2008 heeft de Regio Venlo circulaire principes omarmd op basis van Cradle to Cradle:

http://www.c2c-centre.com/sites/default/files/Venlo%20principles_0.pdf

Inmiddels bestaat in Venlo dus bijna 10 jaar ervaring met de circulaire economie. Daardoor is Venlo één van de weinige plekken in Nederland waar circulariteit niet is blijven hangen in ambities of pilots. Venlo is een plek waar dit in al haar facetten concreet tot uitvoering is gebracht én waar resultaten echt zichtbaar zijn. Niet in de vorm van één enkel pilotproject, één gebouw of één gebiedsontwikkeling, maar in vele projecten en processen, vele gebouwen, meerdere gebiedsontwikkelingen. Bij bedrijven, instellingen, onderwijs én burgerinitiatieven. Kortom: circulaire economie zit in het DNA van Venlo en is het nieuwe normaal. Niet voor niets is Venlo bij een internationaal event in New York uitgeroepen tot "Cradle-to-Cradle-hoofdstad van de wereld".

Uitgangspunten

De "Venlo-Principes" zijn afgeleid uit de Cradle-to-Cradle filosofie:

- Blijf Innoveren (innovatie)
- Verbindt Plaats en Context (ruimtelijke inpassing, cultuurhistorisch besef)
- Beheer en waardeer Voedsel (hou stoffen in kringlopen)
- Geniet van de Zon (schone energie)
- Creëer Schone Lucht, Water en Bodem (veilige en gezonde leefomgeving)
- Ontwerp met het Oog voor Toekomstige Generaties (duurzame ontwikkeling)

Een stap verder dan circulair: Circular and beyond

Het verschil met duurzaamheid of traditionele circulaire economie in de Venlose aanpak zit hem in het begrip "gezondheid": uitgangspunt is alleen het gebruik van volledig gezonde en veilige materialen en schone energie. Recycling van milieubelastende materialen past daar niet bij, de uitdaging zit in het ontwerpen en toepassen van veilige, gezonde producten die oneindig, zonder milieubelasting en zonder kwaliteitsverlies in *biologische* of *technische* kringlopen gehouden kunnen worden. Hierin onderscheidt Venlo zich ten opzichte van veel andere regio's.

ORGANISATIEGRAAD (10 punten)

Welke partijen zijn betrokken bij de ontwikkeling van uw circulaire regio/gemeente? Geef ook aan wat hun rol is, wie financiert, welke sectoren zijn vertegenwoordigd en welke sectoren u graag nog zou willen toevoegen aan het samenwerkingsverband. In hoeverre wordt bewust de samenwerking gezocht en gestimuleerd?

Circulaire economie in de regio Venlo

Het circulaire gedachtengoed is goed geland in de regio Venlo, via duidelijke inspiratiekaders en als onderdeel van de regiovisie en individuele stads- en dorpsvisies, maar zónder dat er een blauwdruk over de regio is gelegd.

De Venlo-Principes zijn verwerkt in de regiovisie, in strategische én tactische beleidskaders, en praktisch toegepast in projecten en processen. Er regionaal géén sprake van een strakke "governance" op het thema, maar er zijn dus wel stevige inspiratiekaders en een ecosysteem van partijen die in wisselende samenstelling samenwerken. Juist dat heeft er voor gezorgd dat veel partijen het circulaire gedachtengoed hebben omarmd én er concreet mee aan de slag zijn gegaan.

Beste Circulaire Regio: Venlo

In elke gemeente wordt het gedachtengoed daarom toegepast op een manier die lokaal het beste aansluit. De individuele beleidsvrijheid zorgt voor het stimuleren van de uitvoeringskracht in de gemeenten en bij lokale initiatieven. Bestuurlijk wordt e.e.a. gecoördineerd via bestuurlijke overlegtafels. In aanvulling daar op zijn er bedrijevnetwerken en is er structureel overleg over de ontwikkeling van werklocaties, de woningvoorraad etc.

Governance binnen de gemeente Venlo

In de gemeente Venlo bestaat een high-level coördinatieteam (burgemeester, gemeentesecretaris, directeur, beleidsstrategen) die de voortgang bewaakt. Daarnaast is er een ambtelijke kernteam voor de uitvoering. In de Venlose organisatie zijn ca. 100 medewerkers die een twee-daagse training hebben gehad en dit in hun werk toepassen. Daarnaast is er een team van 10 ambtenaren die samen met 10 mensen uit onderwijs en de bouwwereld een week lang zijn getraind in circulaire principes bij het Environmental Protection and Encourageing Agency (EPEA) in Hamburg, één van de grondleggers van de circulaire economie.

Inspireren en kennisdelen is één van de hoofdoelen wat blijkt uit de volgende cijfers:

- 120 inspiratiesessies (tweemaandelijks, al 5 jaar);
- 10 Ronde tafels in 2017;
- 10 vouchers circulaire innovatie aan bedrijven uitgedeeld in 2017;
- 30 congressen, symposia, presentaties en andere activiteiten in 2017;
- In een jaar tijd 17.000 mensen rondgeleid in het circulaire Stadskantoor, waarvan ca. 30% uit het buitenland. Van internationale (handels)delegaties tot Venlose verenigingen, inwoners, ondernemers, onderwijs en werkbezoeken.

Betrokken partijen

De volgende (groepen van) partijen zijn betrokken: Fontys Hogeschool, Citaverde College, HAS Hogeschool, Provincie Limburg, KvK, Regiogemeenten, C2C ExpoLAB, Blue Innovation Centre, en parkmanagementorganisaties. Daarnaast burgerinitiatieven als Samenstroom, Het Beleg van Venlo (stadslandbouw), en de Regionale Energie Alliantie.

De Economic Development Board regio Venlo heeft Circulaire Economie omarmd als overkoepelend speerpunt, onder de noemer "*Circular and Beyond*". EDB gaat dus een stap verder "gewone" circulaire economie – de weg die de regio al jaren geleden heeft ingezet. Steeds meer bedrijven passen circulaire processen toe in hun bedrijfsvering en zijn overgegaan tot ontwikkeling en certificering van circulaire producten, zoals Agmi (verkeersborden), Ami (deurbeslag), Van Houtum (papier) etc.

Financiering met publiek geld

Financiering met publiek geld vindt plaats via de projecten alsook via bijdragen aan de faciliterende structuren. Sinds 2008 is in Venlo ca. 20 miljoen euro publiek geld geïnvesteerd, naast private investeringen waarvan de omvang nu niet in beeld is.

BELEIDSCONSISTENTIE (10 punten)

In hoeverre wordt een gezamenlijke visie ook daadwerkelijk uitgevoerd, en in hoeverre is het beleid consistent? Ga ook in op in het inkoopbeleid van de gemeente.

Beleid

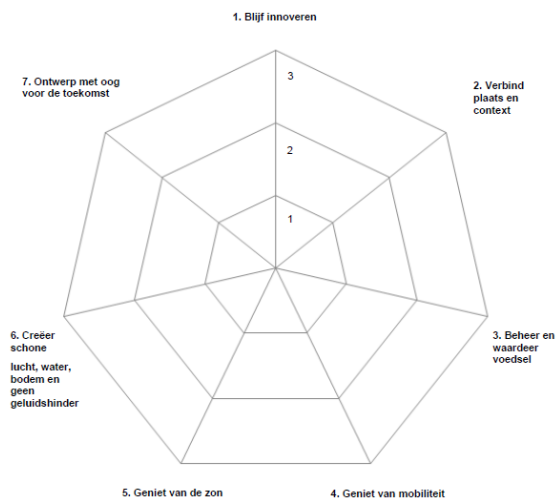
De beleidsuitgangspunten worden toegepast op alle projecten, en bij alle processen, incl. de eigen bedrijfsvoering én de gemeentelijke sturingsfilosofie waarvoor ook de circulaire Venlo-Principes als uitgangspunt zijn gebruikt – een unicum. Het circulaire gedachtengoed heeft een prominente en centrale plaats in beleidsstukken als de Ruimtelijke Structuurvisie, de Energiestrategie, het Welstandsbeleid, het Strategisch Inkoopkader. De beleidsconsistentie is geborgd doordat op het hoogste niveau de principes zijn vastgelegd en het uitgangspunt vormen voor besluiten t.a.v. overige beleidsinitiatieven én projecten. Het Kernteam Duurzaamheid ziet hier op toe. Er worden geen besluiten genomen over beleid of plannen wanneer daarin geen aandacht is besteed aan de gemeentelijke circulaire uitgangspunten.

Monitoring

Om de Venlo-Principes te verankeren in projecten en processen is het instrument "*Ambitieweb Venlo Principes*" ontwikkeld. Hierin worden drie inspanningsniveaus onderscheiden: (1) minimaal en

Beste Circulaire Regio: Venlo

wettelijk; (2) significante inspanning en (3) maximaal en meerwaarde creatie. Bij elk project of proces wordt in de beginfase het inspanningsniveau op elk Venlo Principe bepaald, en worden doelstellingen geformuleerd die worden meegenomen bij het realiseren van de opdracht.

Inkoop

Duurzaamheid/Circulariteit is één van de 6 basisprincipes in het gemeentelijke Inkoopbeleid, met Total Cost of Ownership als overkoepelend principe. Hierdoor hoeft niet het goedkoopste product of dienst te worden ingekocht, maar kan worden gekozen voor zaken die over de levensduur de meeste meerwaarde hebben. Bij aanbestedingen wordt altijd doorgevraagd naar de chemische samenstelling van producten, naar de manier waarop die zonder kwaliteitsverlies opnieuw in ketens kunnen worden gebracht (geen downcycling), naar het energieverbruik, de sociale omstandigheden op de productielocatie etc. Hiermee prikkelen wij bedrijven en stimuleren wij innovatie, mede doordat wij al in een vroeg stadium in dialoog gaan met de markt, nog voordat een concrete aanbesteding aan de orde is. De markt kan zich zo voorbereiden op toekomstige aanbestedingen.

RESULTAAT (10 punten)

Wat is het resultaat (tot nog toe)? In hoeverre wordt een positieve bijdrage geleverd aan integrale duurzaamheidsdoelen? In hoeverre is er ook sprake van een gesloten businesscase? Is er al een aantoonbare duurzaamheidsimpact.

Er worden in Venlo nog geen monitoringstools ingezet om *kwantitatieve* duurzaamheidseffecten te meten. Maar: Venlo zit in "Citydeal Circulaire Steden", waar het ontwikkelen van een monitoringstool één van de doelen is.

Wel is duidelijk dat de vele gerealiseerde projecten zondermeer een positieve bijdrage hebben geleverd aan energiebesparing, schone energie, veilige en gezonde materialen, schone lucht-water-bodem en aan biodiversiteit én innovatie.

Bij alle getroffen maatregelen was altijd sprake van een gesloten businesscase, op basis van de TCO-uitgangspunten.

In de gerealiseerde en in uitvoering ruimtelijk-fysieke projecten (bouw, gebiedsontwikkeling) is concreet ingezet en energiebesparing en duurzame opwek, op veilige en gezonde materialen, op hergebruik, op terugneembaarheid, op herbruikbaarheid, alles met als doel schone lucht, water, bodem, maar ook innovatie, meerwaarde, diversiteit. Door circulaire thema's aan elkaar te koppelen, ontstond verdien capaciteit van het ene naar het andere thema. Tijdens ontwerpprocessen worden regelmatig nog extra investeringen in duurzame maatregelen getroffen omdat duidelijk is dat die over de levensduur tot besparingen leiden. Bij een gebiedsontwikkeling worden de opbrengsten uit het energie-domein bijvoorbeeld gebruikt om investeringen in cultuurhistorie en archeologie mogelijk te maken. Zo wordt nu een Spaans fort uit 1500 opgegraven, gerestaureerd en maximaal zichtbaar gemaakt, terwijl het in de eerdere, niet-circulaire plannen gewoon zou worden gesloopt en afgevoerd.

Beste Circulaire Regio: Venlo

Pas nadat de plannen voor die locatie circulair waren hervormd, ontstond bovendien ook ruimte voor stadslandbouw en voor het actiever betrekken van de bevolking bij het project.

VOORBEELDPROJECTEN (15 punten)

In hoeverre worden de circulaire ambities uitgevoerd?

Beschrijf drie voorbeeldprojecten die de circulaire economie in uw regio/gemeente het best illustreren?

Greenport Venlo

De gemeenschappelijke ontwikkeling van een van de grootste bedrijventerreinen van Nederland is de Greenport Venlo (inclusief de Floriade 2012), een gebiedsontwikkeling waar circulaire principes voor het eerst in NL zijn toegepast, en die nu nog steeds in ontwikkeling is:

<http://marcovermeulen.eu/download/index.php?id=58> . Ook het voormalige Floriadeterrein in ditzelfde gebied wordt momenteel ontwikkeld tot een aantrekkelijke en circulaire werklocatie, met o.a.

Brightlands <https://www.brightlands.com/brightlands-campus-greenport-venlo> , waar wetenschap en bedrijfsleven onderzoek doen naar nieuwe teeltmethoden en de inzet van LED technologie in de Brightbox: <https://www.brightlands.com/services-facilities/research-facilities/brightlands-cgv/brightbox> , een samenwerking tussen HAS Hogeschool, Philips en Botany.

In het gebied wordt water gezuiverd, energie opgewekt, wordt de biodiversiteit bevorderd en worden veilige en gezonde materialen toegepast. De ontwikkelingen worden gecoördineerd door een gebiedsontwikkelingsmaatschappij die in overheidshanden is, en die op zijn beurt weer een eigen energiebedrijf heeft opgericht voor het opwekken van schone energie en voor energiebesparende maatregelen in de op te richten gebouwen.

Stadskantoor Venlo

Venlo heeft met haar nieuwe stadskantoor de ultieme circulaire werklocatie ontwikkeld, zelfs op wereldschaal een absoluut icoon van circulariteit, zowel in de materialisatie als in het gevoerde proces. Er is niet gevraagd om een gebouw of een ontwerp. Bij de architectenselectie is gevraagd naar een visie. Het gebouw is allereerst een locatie waar bezoekers komen en waar ambtenaren werken, maar is tegelijk een plek waar veilige en gezonde materialen zijn toegepast, waar energie wordt opgewekt en waar het water en de lucht worden gezuiverd. De massale groene gevel aan de noordzijde (met ca. 8 plantesoorten) stimuleert de biodiversiteit (er broeden vogels en er verblijven insecten) terwijl het ook integraal onderdeel is van het watersysteem en het luchtsysteem. Ook de groene daken en de binnentuinen met waterpartijen hebben een ecologische functie en zuiveren het water (helofytenveld). De andere gevels bestaan uit onbehandeld aluminium dat zonder kwaliteitsverlies kan worden hergebruikt; tevens bevat het geïntegreerde zonnepanelen maar ook "daglichtklappen" om het energieverbruik voor verlichting te kunnen beperken. Tijdens de ontwerpfase van het gebouw is ten opzichte van het programma van eisen een extra investering van 3,5 miljoen euro in duurzaamheidsmaatregelen toegepast, omdat dit tot 17 miljoen euro besparing in de exploitatiefase leidt. De geleerde lessen zijn inmiddels toegepast op andere projecten en gebiedsontwikkelingen in Venlo, zoals enkele scholen, sporthallen, verkeersinfra en de herontwikkeling van een 22ha groot defensiecomplex tegen het centrum van de stad tot een werklocatie met leisure-concepten, waarbij energie, water, groen en behoud van cultuurhistorische elementen een prominente plek hebben.

Rotonde van Morgen

De rotonde van morgen is tot stand gekomen door ketensamenwerking. Adviesbureau Kragten en aannemersbedrijf Den Ouden hebben samen met Gemeente Venlo de rotonde ontworpen en gerealiseerd. De ambitie hierbij was Cradle to Cradle. Ook hier is het ambitieweb Venlo Principes in de beginfase toegepast om scherper te kunnen definiëren wat de circulaire doelstellingen gaan zijn. Dit gaat zowel over het circulaire karakter van de toegepaste materialen, als ook over de toepassing van functioneel groen (luchtzuivering). De rotonde van morgen is het eerste project gerealiseerd binnen de Green Deal GWW 2.0.